

สารระเหย : มฤตยูร้ายที่ต้องควบคุม

ตามที่รัฐบาลได้มีการประกาศสงครามต่อสู้กับปัญหายาเสพติดที่ผ่านมา ทำให้เราทราบแนวคิดหรือหลักการสำคัญที่มีส่วนทำให้การควบคุมปัญหาเสพติดได้ผลอย่างยั่งยืน นั่นคือ **“ทุกภาคส่วนของสังคมไทยจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อสู้กับปัญหาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง”** การดำเนินการงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดก็จะสามารถประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก นอกจากความร่วมมือตามที่กล่าวมาแล้วการป้องกันและแก้ไขปัญหายังต้องพิจารณาถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยควบคู่กันด้วย จากข้อมูลการเข้ารับการรักษาของผู้ติดยาเสพติด ระบุว่าผู้เข้ารับการรักษา อายุน้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุ ๖-๑๐ ปี และเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะติดยาเสพติดประเภทสารระเหย เพราะมีราคาถูกเพียง ๑๐-๒๐ บาท และหาซื้อได้ง่ายสารระเหยผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมและเป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์หลายอย่างที่เรานำมาใช้ในชีวิตประจำวันจึงขายได้อย่างถูกต้องกฎหมาย แม้กฎหมายจะระบุชัดห้ามมิให้ผู้ใดขายสารระเหยให้แก่เยาวชนแต่ในทางปฏิบัติ ร้านค้าในชุมชน ร้านซ่อมจักรยาน ร้านของชำ ร้านวัสดุก่อสร้าง ซึ่งบางร้านเปิดตลอด ๒๔ ชั่วโมง ก็ฝ่าฝืนกฎหมายจำหน่ายให้เด็กอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการป้องกันไม่ให้มีผู้เสพยาจึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุด รวมทั้งควบคุม โดยบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างจริงจัง

มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของสารระเหย

ด้วยแนวโน้มของสภาพปัญหาการใช้สารระเหยบำบัดความต้องการของร่างกายหรือจิตใจได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน และความต้องการของรัฐที่มุ่งหวังให้ผู้เสพยา/ผู้ติดสารระเหยสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจในสถานพยาบาลมากขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ผ่านการบำบัดฯ กลับเข้าสู่สังคมใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ตามนโยบายรัฐบาลที่ให้ถือว่าผู้เสพยาเป็นผู้ป่วยจึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันต่อปัญหา โดยตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. ๒๕๓๓ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ยกเว้นบทบัญญัติตามพระราชกำหนดสารระเหย พ.ศ. ๒๕๓๓ ในมาตรา ๒๖-๓๐ เกี่ยวกับอำนาจของศาลในการส่งผู้กระทำความผิดที่มีอายุไม่เกิน ๑๗ ปี เข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลให้มีผลยกเลิกตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ โดยมีสาระสำคัญของกฎหมายฉบับเดิมที่เพื่อนๆ วิทยากรควรทราบไว้เบื้องต้นดังนี้

๑. องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันการใช้สารระเหย

ตามกฎหมายเดิมได้กำหนดให้ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมการแพทย์ และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เป็นกรรมการ โดยมีปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานกรรมการ แต่ตามกฎหมายที่แก้ไขนี้ได้เพิ่มผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ประกอบด้วยปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา อัยการสูงสุด อธิบดีกรมคุมประพฤติ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อธิบดีกรมสุขภาพจิต และปลัดกรุงเทพมหานคร อีกทั้งกฎหมายใหม่ยังได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่น้อยกว่า ๕ คน แต่ไม่เกิน ๗ คน ร่วมเป็นคณะกรรมการ และในจำนวนนี้จะต้องเป็นภาคเอกชนไม่น้อยกว่า ๒ คน เพื่อให้การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเกิดประสิทธิผลสูงสุด

๒. อายุของบุคคลที่ห้ามขายสารระเหยให้

เดิมกฎหมายห้ามมิให้มีการขายสารระเหยแก่ผู้ที่มีอายุไม่เกิน ๑๗ ปีบริบูรณ์ เว้นแต่เป็นการขายโดยสถานศึกษาเพื่อใช้ในการเรียนการสอน แต่ได้ปรับใหม่เป็นห้ามมิให้มีการขายสารระเหยแก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์

๓. บทลงโทษ

๓.๑ ห้ามมิให้มีการขายสารระเหยแก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ หากฝ่าฝืนจะได้รับโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จากเดิมกำหนดอายุไม่เกิน ๑๗ ปีบริบูรณ์ และต้องรับโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓.๒ หากรู้หรือควรรู้ว่าบุคคลใดเป็นผู้ติดสารระเหย ห้ามขาย จัดหา หรือให้สารระเหย มิเช่นนั้น จะมีความผิดรับโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเดิมกำหนดบทลงโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓.๓ ผู้ที่ใช้สารระเหยบำบัดความต้องการของร่างกายหรือจิตใจ ไม่ว่าจะโดยวิธีสูดดม หรือวิธีอื่นใด มีความผิดจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งได้เพิ่มโทษจากเดิมที่กำหนดไว้เพียงไม่เกินสองหมื่นบาท

๓.๔ หากผู้ใดจงใจ ชักนำ ยุยง ส่งเสริม หรือใช้อุบายหลอกลวงให้บุคคลอื่นใช้สารระเหยบำบัดความต้องการของร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะโดยวิธีสูดดม หรือวิธีอื่นใด มีความผิดจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยเพิ่มโทษจากเดิมที่ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท นอกจากนี้ยังเพิ่มบทบัญญัติว่าหากการกระทำดังกล่าวข้างต้นได้กระทำต่อผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ ต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔. การให้ออกาสสมัครใจบำบัดรักษา

ตามกฎหมายเดิมได้บัญญัติไว้ในลักษณะการบังคับบำบัดโดยศาล แต่ตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เสพสมัครใจเข้ารับการบำบัด โดยผู้เสพยาเสพติดที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล ก่อนความผิดจะปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจซึ่งได้ปฏิบัติครบถ้วนตามระเบียบว่าด้วยการเข้ารับการบำบัดรักษา การดูแลผู้ติดสารระเหยในสถานพยาบาลดังกล่าว จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดแล้ว ให้ผู้นั้นพ้นจากความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงกรณีความผิดที่ได้กระทำไปภายหลังการสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา

๕. อำนาจของศาลในการส่งบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดในฐานะผู้เสพ

กฎหมายที่แก้ไขใหม่นี้ได้บัญญัติยกเลิกการให้อำนาจศาลในการส่งผู้กระทำความผิดในฐานะผู้เสพเข้ารับการบำบัดรักษาหรือกระทำการอื่นใดอีก มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เนื่องจากกฎหมายต้องการให้ผู้ใช้สารระเหยสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล โดยมีรายละเอียดที่ยกเลิกดังนี้

๕.๑ ผู้ที่ใช้สารระเหยบำบัดความต้องการที่อายุไม่เกิน ๑๗ ปี ถ้าหากศาลเห็นว่าเป็นผู้ติดสารระเหย ให้ศาลมีคำสั่งส่งตัวไปรับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลจนกว่าจะครบชั้นตอนการบำบัดรักษา

๕.๒ ในกรณีที่ศาลพิพากษาจำคุก หรือรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษ (กรณีอายุเกิน ๑๗ ปี) หรือในกรณีที่ศาลลงโทษปรับเพียงอย่างเดียว ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดนั้นเป็นผู้ติดสารระเหย ศาลสามารถสั่งให้ส่งตัวเข้ารับการบำบัดรักษาได้ และในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับ ให้นับระยะเวลาบำบัดรักษาเป็นระยะเวลาจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับด้วย

นอกจากนี้ ถ้าหลบหนีจากสถานพยาบาล ต้องรับโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าศาลเห็นว่ายังติดสาระหายอยู่ ศาลสามารถสั่งให้ส่งตัวไปรับการบำบัดรักษาได้อีก

๕.๓ ผู้กระทำความผิดที่อายุเกิน ๑๗ ปี ถ้าพบว่ากระทำความผิดอีก (เสพซ้ำ) ภายในระยะเวลาหนึ่งปีหลังจากได้รับการบำบัดรักษาจนหายแล้ว ให้ศาลเพิ่มโทษอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

เพื่อนๆ วิทยาการคงจะมีคำถามในใจว่า **“ในเมื่อกฎหมายสาระหายฉบับใหม่ไม่ได้ให้อำนาจศาลแล้ว หากเราพบผู้ติดสารระเหยจะบังคับให้ไปบำบัดได้อย่างไรและเป็นอำนาจของใคร?”**

ผมขออธิบายให้ทราบเพิ่มเติมว่า ผู้ที่ติดสารระเหยจะเข้าสู่กระบวนการบังคับบำบัดรักษาตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งได้มีการแก้ไขกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑ เพื่อให้สามารถนำผู้เสพหรือผู้ติดสารระเหยเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้ เนื่องจากสารระเหยเป็นยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและเป็นยาเสพติดตามกฎหมายฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งที่ผ่านมากฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๖ ยังมีได้กำหนดให้ครอบคลุมถึงสารระเหย

โดยปัจจุบันนี้ เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจมีการจับกุมบุคคลขณะใช้สารระเหยแล้ว ต่อมาพนักงานสอบสวนจะนำผู้ต้องหาดังกล่าวไปศาล เพื่อศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวไปตรวจพิสูจน์ หากผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ติดสารระเหย คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะจัดให้มีแผนฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลดังกล่าวต่อไป

แนวทางความร่วมมือ

นอกจากการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างจริงจังเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของสารระเหยแล้ว การดำเนินงานเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนให้หลีกเลี่ยงจากยาเสพติดประเภทสารระเหย รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปและองค์กรภาคธุรกิจที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสารระเหย ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยป้องกันเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทสารระเหยร่วมกับภาครัฐ ก็นับเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไป เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ทุกภาคในสังคมได้เกิดความตระหนักและผนึกกำลังร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ภายใต้อุทธศาสตร์ **“พลังแผ่นดิน”** รวมทั้งการที่ภาคธุรกิจเอกชนให้กาสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของภาครัฐนั้นนับเป็นการทำเพื่อสังคม จึงเรียกได้ว่าเป็นการ **“คืนกำไรสู่สังคม”** ซึ่งจะส่งผลให้ทุกฝ่ายในสังคมสามารถรวมพลังร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดสิ้นไปจากประเทศไทย มิให้หวนกลับมาเป็นภัยคุกคามประชาชนและสังคมไทยอีกต่อไป

ที่มา : สุวิชาญ รักรัตนากร เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๗ สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., หนังสือวิทยาการสุวิชาญกรยาเสพติด เพื่อนวิทยาการ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มิถุนายน – กันยายน ๒๕๕๑ : สำนักงาน ป.ป.ส.